

Divendres,

4 de setembre
del 2009

Opinió Política Món Economia Diàleg Societat Barcelona Cultura i Espectacles Gent Esports

C

DEMOCRÀCIA I AUTODETERMINACIÓ, EL LLEGAT DE LES GRANS GUERRES

La modernització d'Europa

CARLES BOIX / PROFESSOR DE POLÍTICA I AFERS PÚBLICS A LA UNIVERSITAT DE PRINCETON

L'u de setembre farà setanta anys que començà la Segona Guerra Mundial. Vint-i-cinc anys abans havia esclatat la Primera Guerra Mundial. El pas del temps i la posició perifèrica, purament passiva, que Espanya jugà en tots dos conflictes han esborrat, a casa nostra, els efectes profunds que van tenir aquelles conflagracions en la història d'Europa. De totes dues guerres només queda, aquí, un garbuix d'imatges més o menys heroiques i sagnants apreses a través d'una extensa filmoteca hollywoodiana, potser un fort rebuig social, més aviat primari, davant de tota mena de violència, i poca cosa més.

AQUEST OBLIT (o, més exactament, aquesta indiferència peresosa) és un fet desafortunat. Els trenta anys de violència (amb un parèntesi de pau aparent entre 1918 i 1939) que s'obriren amb l'assassinat de l'hereu a la

Corona austríaca a Sarajevo el 28 de juny de 1914 van literalment empènyer Europa dins la modernitat. Les dues guerres esfondraren les grans monarquies absolutes del passat -i amb elles el món i els valors aristocràtics que governaven la major part d'Europa-. Imposaren en l'imaginari col·lectiu europeu, de forma irreversible, la primacia de la democràcia i el dret a l'autodeterminació. Rebentant tota mena de dics de contenció, negaren el continent amb les utopies fortes, de dretes i d'esquerres, imaginades pels filòsofs del dinou.

AQUELLES GUERRES TRANSFORMAREN EUROPA políticament i espiritualment a través d'un doble moviment: la seva violència desbocada desballestà l'Europa de l'Antic Règim,

DANIEL BOADA

E

S

jeràrquica, plena de rèmores feudalitzants; de manera que, un cop van haver reculat les inundacions devastadores del feixisme i del comunisme (a Alemanya, França i Itàlia, el 1945; a l'Europa de l'Est, el 1989), Europa entrà en el que tants han definit com la fi de la Història -aquest consens feliç al voltant de llibertats polítiques, economia de mercat i seguretat social. Dubto que sense aquell xoc revolucionari tan intens hagués pogut quallar la democràcia a Europa. És probable que la manca de progrés real al món encara no desenvolupat es degui a l'absència d'un terratrèmol similar, capaç de destruir els cacics de torn que governen el Tercer Món.

LA HISTORIOGRAFIA SOBRE EL SEGLE VINT és extensíssima. No té, però, el tremp psicològic, l'exploració del jo que es transforma amb la guerra que un troba a *Radiacions*, un seguit de dietaris escrits per l'escriptor alemany Ernst Jünger durant la Segona Guerra Mundial.

JÜNGER, UN PRUSSIÀ DE HANNOVER, famós per la seva obra bel·licista, basada en les seves experiències (i múltiples ferides) a les trinxeres de la guerra del 14, enceta el dietari a la primavera de 1939, a la vila de Kirchhorst. Els primers mesos del dietari reflecteixen el prussianisme, lacerat per la derrota de 1918, bastit sobre la fidelitat a la pàtria i l'ordre jeràrquic del món tradicional, i la voluntat de recuperar-lo, si cal, per les armes. Fent servir una prosa subtil, que es mou entre el miniaturisme bellament tallat i un pensament ampli, gairebé abstracte, hi apareixen descripcions de flors i insectes, somnis tan perfectament reconstruïts que semblen inventats, passejades per boscos enfangats, retallats sobre una llum grisa i un sol tèrbol. La guerra, que ha de venjar les humiliacions passades, és imminent. Tot pren un relleu tens i inhumà. L'home es passeja en aquell entorn sense qüestionar mai la seva posició superior, el seu imperi natural sobre les coses. Els animals poden patir, però el seu patiment no provoca cap simpatia o retrets. La pala del jardiner talla amb tota netedat els cucs de terra i ells es retorcen amb un gest elèctric, buit de transcendència.

QUAN LA GUERRA ESCLATA, Jünger fa de capità al front. Les marxes inicials de les tropes i els allotjaments en diferents pobles prenen el to romàntic dels moviments dels exèrcits napoleònics. Les primeres escaramusses, a la frontera del Rin amb França, són descrites amb la fredor pròpia del *gentleman* que mata enemics i no persones. Després, però, l'entrada a França, amb la visió nemirovskiana de pobles semidestruïts, milions de civils fugint per les carreteres, desferres de tancs i automòbils, esquerda temporalment l'autosuficiència pagana de Jünger.

LA REPUTACIÓ NACIONALISTA DE JÜNGER i els seus flirteigs amb el primer nazisme li valen un destí còmode al comandament militar central a París. La ciutat, gairebé tota ella col·laboracionista, guareix Jünger de l'experiència de la guerra total. Els carrers tenen la lluosor de la llamborda molla. L'alta cultura està feta de filòsofs lletjos i existencialistes, brioixos i burgesos polidíssims. Jünger deambula per la ciutat de ciutats, entendrit per incunables i quadres acabats de pintar, convertit en turista d'alt estànding, com els bàrbars ho devien fer a la Roma caiguda mil cinc-cents anys abans.

UN CATALÀ POT LLEGIR ENTRE LÍNIES allò que Jünger, infantilment enamorat de París, no sembla percebre i el que la mitologia gal·la de la postguerra ha amagat. La França ocupada té el regust de la Catalunya dels darrers tres-cents anys. Poetes, empresaris i tota mena de prohoms accepten conviure amb els nous amos sense fer o fer-se gaires preguntes. Cap altra cosa no fóra possible perquè, al capdavant, un país sense Estat no és més que manyocs d'homes atomitzats, obligats a sobreviure utilitzant tota mena d'estratègies individuals.

AMB ELS AMERICANS A LES PORTES DE PARÍS, l'escriptor en fugí l'agost de 1944 i es refugià a Kirchorst fins a la derrota i ocupació. Jünger protesta davant el bombardeig sistemàtic aliat i, en un intent que, davant dels crims alemanys, és absurd, nega tota diferència moral entre els bàndols combatents. En la derrota Alemanya frega l'anarquia. Jünger medita amb la Bíblia a la mà. És ara, per obra d'aquest cataclisme final, que es produeix el gir psicològic que civilitza aquelles forces que havien resistit la transició final d'Europa cap a una societat liberal i oberta.

MIRO L'ESPANYA ACTUAL. Em sembla que la dreta hispànica, que mai rebé el cop de gràcia civilitzador a mans de les forces aliades, no ha fet encara aquest canvi mental que tot Jünger traspua, i que, per això, continua immersa en un món ja passat. (I l'esquerra? Probablement tampoc, perquè l'esquerra és, en cada país, la reflexió, el negatiu de les dretes nacionals.)

Notícia publicada al diari AVUI, pàgina 16. Dimarts, 18 d'agost del 2009

Paraules clau: Europa, Jünger, Guerra, França, Mena, Guerres, Món, París, Poetes, Mundial

[Contacta](#) + [Mapa Web](#) + [Publicitat](#) + [Informació legal](#) + [Cartes al director](#) + [Crèdits](#)

© Diari AVUI - Corporació Catalana de Comunicació SL

Prohibida tota reproducció d'acord amb l'article 32.1, paràgraf segon, LPI

Recomana

El teu
nom

Email del teu amic

Comentari

Enviar